

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)344 65 87, (071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61- 23/08/KK

Wrocław, 02.10.2008 r.

DECYZJA RWR 48/2008

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy: **Biuro Turystyczne Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. Ul. Słowackiego 3, 58 – 300 Wałbrzych**

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **po stwierdzeniu** stosowania przez tego przedsiębiorcę **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**, polegającej na zamieszczeniu we wzorcu umownym pn. *Warunki uczestnictwa* następujących postanowień:

- a) *Pkt 1 in fine: „Uregulowanie pełnej należności za udział w imprezie powinno nastąpić w uzgodnionym z biurem terminie. Nie wywiązanie się przez Nabywcę z powyższych uzgodnień będzie równoznaczne z odstąpieniem od umowy na warunkach określonych w pkt. 4 Rezygnacje.”;*
- b) *Pkt 2: „Niewykorzystanie któregokolwiek ze świadczeń w określonym terminie nie upoważnia Państwa do otrzymania zwrotu części opłaty wniesionej w biurze. Dotyczy to także przypadków, gdy władze graniczne poszczególnych krajów nie wydadzą zezwolenia na wjazd do ich kraju z powodów sobie wiadomych.”;*
- c) *Pkt 3 in fine: „Biuro rezerwuje sobie możliwość i prawo do zmiany programu i zakwaterowania w innych hotelach, pensjonatach względnie ośrodkach czasowych o równorzędnym lub wyższym standardzie.”;*
- d) *Pkt 7 in fine: „Za bagaż, który uczestnik przewozi, biuro ponosi odpowiedzialność do wysokości 500,-zł tylko wówczas, gdy szkoda wynika z rażącego niedbalstwa Biura. Biuro nie odpowiada za bagaż skradziony, zgubiony lub zniszczony z braku staranności uczestnika.”;*

które są postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479 (45) kodeksu postępowania cywilnego do *Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone* i nakazuje się zaniechania jej stosowania.

II. Na podstawie art. 106 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939), nakłada się na **Biuro Turystyczno Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. Ul. Słowackiego 3, 58 – 300 Wałbrzych** karę pieniężną w wysokości 52.115 zł (słownie: pięćdziesiąt dwa tysiące sto piętnaście złotych), płatną do budżetu państwa.

UZASADNIENIE

W związku z działaniami Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów [zw. dalej także Prezesem Urzędu] związanymi z kontrolą wzorców umownych stosowanych przez organizatorów turystyki, wrocławska Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadziła kontrolę wzorców stosowanych przez **Biuro Turystyczno Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. Ul. Słowackiego 3, 58 – 300 Wałbrzych** (dalej zwany „Juventur Wałbrzych”).

W toku wszczętego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wstępnie ustalił, iż działalność przedsiębiorcy może odbywać się z naruszeniem przepisów prawa uzasadniającym wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.
(dowód: karta 27)

W związku z powyższym - Postanowieniem nr 111/2008 z dnia 16.04.2008 - Prezes Urzędu, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez **Biuro Turystyczno Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. w Wałbrzychu** praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) (zw. dalej także ustawą o ochronie (...)) polegającej na umieszczeniu w punktach: *1 in fine*, *2, 3 in fine*, *7 in fine* używanego wzorca umownego pn. „Warunki uczestnictwa” zapisów, które są wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym stanowi art. 479⁴⁵ *Kpc.*
(dowód: karta 1-2)

Ponadto – zgodnie z punktem II Postanowienia nr 1/2008 – Prezes Urzędu zaliczył w poczet materiału dowodowego sprawy dowody uzyskane w trakcie postępowania wyjaśniającego prowadzonego pod sygn. RWR 402-1/08/KK.
(dowód: karta 1-2)

Podczas prowadzonego postępowania przedsiębiorca nie zgodził się ze zgłoszonymi przez Prezesa Urzędu zarzutami. Nie zmienił stosowanego wzorca umownego.
(dowód: karta 42)

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Strona postępowania:

Spółka – Biuro Turystyczno Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. zarejestrowana została w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 15.07.2002 r. Kapitał zakładowy Spółki wg odpisu aktualnego z dnia 12.11.2007 r. z KRS wynosi 500.000 zł. Przedmiotem działalności gospodarczej Spółki jest działalność związana z turystyką, hotele i restauracje. W ramach prowadzonej działalności „Juventur Wałbrzych” zawiera z konsumentami umowy uczestnictwa w organizowanych przez siebie imprezach turystycznych.

(dowód: karta 6-35)

2. W umowach zawieranych z konsumentami „Juventur Wałbrzych” stosuje wzorzec umowny pod nazwą „Warunki uczestnictwa” zawierający m.in. następujące zapisy:

- e) *Pkt 1 in fine: „Uregulowanie pełnej należności za udział w imprezie powinno nastąpić w uzgodnionym z biurem terminie. Nie wywiązanie się przez Nabywcę z powyższych uzgodnień będzie równoznaczne z odstąpieniem od umowy na warunkach określonych w pkt. 4 Rezygnacje.”;*
- f) *Pkt 2: „Niewykorzystanie któregokolwiek ze świadczeń w określonym terminie nie upoważnia Państwa do otrzymania zwrotu części opłaty wniesionej w biurze. Dotyczy to także przypadków, gdy władze graniczne poszczególnych krajów nie wydadzą zezwolenia na wjazd do ich kraju z powodów sobie wiadomych.”;*
- g) *Pkt 3 in fine: „Biuro rezerwuje sobie możliwość i prawo do zmiany programu i zakwaterowania w innych hotelach, pensjonatach względnie ośrodkach czasowych o równorzędnym lub wyższym standardzie.”;*
- h) *Pkt 7 in fine: „Za bagaż, który uczestnik przewozi, biuro ponosi odpowiedzialność do wysokości 500,-zł tylko wówczas, gdy szkoda wynikła z rażącego niedbalstwa Biura. Biuro nie odpowiada za bagaż skradziony, zgubiony lub zniszczony z braku staranności uczestnika.”;*

(dowód: karta 27)

3. W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczono między innymi następujące klauzule:

- ad a) **Klauzula nr 440:** „Nie opłacenie przez uczestnika w ustalonym przez Organizatora terminie płatności ceny imprezy powoduje skreślenie z listy uczestników z równoczesnym zastosowaniem konsekwencji finansowych.”, (wyrok SOKiK w Warszawie z dnia 23.02.2005 r., sygn. akt XVII Amc 141/03);
- ad b) **Klauzula nr 358:** „Nie wykorzystywanie któregokolwiek ze świadczenia zawartego w umowie z woli klienta nie upoważnia do zwrotu wpłaconej kwoty.”, (wyrok SOKiK w Warszawie z dnia 10.11.2004 r. sygn. akt XVII Amc 80/03);
- ad c) **Klauzula nr 1052:** „Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany programu i świadczeń imprezy, gdy zmiana ta jest spowodowana czynnikami niezależnymi od niego, a zawarte w umowie świadczenia mogą być zastąpione jedynie świadczeniami o tym samym lub wyższym standardzie i w tej samej ilości, jednocześnie w w/w przypadku Klientowi nie przysługuje prawo do jakichkolwiek roszczeń finansowych.”, (wyrok SOKiK w Warszawie z dnia 14.12.2006 r., sygn. akt XVII Amc 152/05);
- ad d) **Klauzula nr 607:** „Za bagaż, który uczestnik przewozi ze sobą odpowiada przewoźnik. Biuro ponosi odpowiedzialność do wysokości 500 zł tylko wówczas, gdy szkoda wynikła z rażącego niedbalstwa biura. Biuro nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne uszkodzenie,

zniszczenie, zguby, kradzieże, które mogą się zdarzyć w hotelu lub apartamentach.”, (wyrok SOKiK w Warszawie z dnia 10.11.2005 r., sygn. akt XVII Amc 87/04).

4. W trakcie postępowania, „Juventur Wałbrzych” nie zgodził się z postawionymi mu zarzutami stosowania we wzorcu umownym niedozwolonych postanowień umownych oraz nie zmienił stosowanego wzorca umownego.

(dowód: karta 42)

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

1. Interes publicznoprawny

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie (...) jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że powyższe miało miejsce, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1 ustawy, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami **Biura Turystyczno Usługowego „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. w Wałbrzychu**. Interes publicznoprawny przejawia się bowiem także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie (...).

2. Przesłanki art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Art. 24 ust.1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (...)”

Do stwierdzenia praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym stanowi art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami.

Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...), za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej.

Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Tym niemniej należy pamiętać, że art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. **Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone**, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego**. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.o.k.ik. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.o.k.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Nie jest zatem konieczna literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą zatem takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, a której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że wyżej wymienione, zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy wzorca umownego stosowanego przez „Juventur Wałbrzych” przy zawieraniu umów na uczestnictwo w imprezie turystycznej, są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego między innymi pod pozycjami: 440, 358, 1052, 607.

W wyroku z dnia 25.02.2005 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII Amc 141/03) uznał za niedozwoloną klauzulę umowną, postanowienie wpisane następnie do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 440, wedle treści którego: „*Nie opłacenie przez uczestnika w ustalonym przez Organizatora terminie płatności ceny imprezy powoduje skreślenie z listy uczestników z równoczesnym zastosowaniem konsekwencji finansowych*”. Skutkiem obowiązywania takiego zapisu umownego było nieuzasadnione obiektywnymi przesłankami rozwiązanie zawartej umowy o imprezę turystyczną z jednoczesnym

obciążeniem konsumenta konsekwencjami finansowymi z tego tytułu. Kodeks cywilny w art. 385 (3) pkt 16 uznaje za niedozwolone, takie postanowienie umowne, które nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy.

Przedsiębiorca „Juvenur Wałbrzych”, zastrzegł w treści stosowanego wzorca umownego, iż *„Uregulowanie pełnej należności za udział w imprezie powinno nastąpić w uzgodnionym z biurem terminie. Nie wywiązanie się przez Nabywcę z powyższych uzgodnień będzie równoznaczne z odstąpieniem od umowy na warunkach określonych w pkt. 4 Rezygnacje.”* Mając na uwadze treść zakwestionowanego postanowienia oraz klauzuli wpisanej do rejestru - podkreślić należy, iż obie one prowadzi do tożsamesgo skutku, który polega na rozwiązaniu umowy z winy konsumenta i zastosowaniu przewidzianych umową konsekwencji finansowych. Postanowienie o wskazanej wyżej treści godzi w dobre obyczaje i rażąco narusza interesy konsumentów, w dwóch co najmniej aspektach. Nie prowadzi ono do rozróżnienia przyczyn rezygnacji z udziału w imprezie na zawinione i niezawinione, prowadząc tym samym do każdorazowej odpowiedzialności uczestnika za rozwiązanie umowy, odpowiedzialności konkretnej oraz przyjmującej określony wymiar ekonomiczny (przewidziane w warunkach umownych kary umowne). Po drugie, do rozwiązania umowy dochodzi w sposób samoistny, skutkiem nie dokonania terminowej wpłaty należności przez konsumenta. Z uwagi zaś na specyfikę umowy o imprezę turystyczną w przypadku uchybienia terminowej płatności przez konsumenta, gdy nie jest znana okoliczność tego uchybienia, wierzyciel powinien poinformować o zaistniałym fakcie konsumenta i ponownie wezwać go do zapłaty. Dopiero dalsza bezskuteczność konsumenta skutkować powinna definitywnym rozwiązaniem umowy. Nie są bowiem wykluczone sytuacje, kiedy zapłata nie może być dokonana z przyczyn obiektywnych, niezależnych, czy niezawinionych przez konsumenta lub nawet kiedy dochodzi do upływu terminu płatności z przyczyn zależnych od konsumenta, ale których jest on nieświadomy np. zwykła niepamięć; a mimo wystąpienia wszystkich tych wyżej opisanych sytuacji konsument (podobnie jak przedsiębiorca) nadal zainteresowany jest skorzystaniem z oferty turystycznej na którą przystał. Do powyższego dodać należy, iż w chwili obecnej, w dobie rozwiniętego systemu komunikowania się za pomocą środków porozumiewania się na odległość, poinformowanie konsumenta o fakcie opóźnienia z zapłatą i ewentualnych skutkach tego stanu rzeczy, jak również dopełnienie przez konsumenta płatności jest możliwe w terminie i uzasadnione. Wiązanie zatem z faktem jednokrotnego uchybienia przez konsumenta terminu płatności należności, skutku w postaci rozwiązania umowy jest przedwczesne. Konsument może być bowiem zainteresowany jej wykonaniem. Stosowana przez przedsiębiorcę sankcja za uchybienie terminu płatności w postaci rozwiązania umowy wiązać się też będzie zawsze z konsekwencją poniesienia przez konsumenta dolegliwości finansowej pomimo tego, iż konsument jest zainteresowany wykonaniem umowy i uiszczeniem należności, nawet z odsetkami. Poniesienie przez konsumenta kary finansowej w przedstawionych wyżej okolicznościach nie byłoby zatem uzasadnione. Postanowienie takie narusza przepis art. 385 (3) pkt 16 kc oraz art. 385 (1) kc.

Z uwagi na powyższe Prezes Urzędu uznał wymieniony wyżej zapis za tożsamy ze wskazanym postanowieniem wpisanym pod pozycję 440 rejestru klauzul, czemu nie przeczą odmienności wynikające z różnic w sformułowaniu i użytych zwrotach porównywanych klauzul.

W wyroku z dnia z dnia 10.11.2004 r. (sygn. akt XVII Amc 80/03) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie uznał za niedozwolone, postanowienie umowne wedle treści którego *„Nie wykorzystywanie któregośkolwiek ze świadczenia zawartego w umowie z woli klienta nie upoważnia do zwrotu wpłaconej kwoty.”* Postanowienie to wpisane zostało do rejestru pod nr 358. SOKIK uzasadnił,

iż przedmiotowy zapis pozbawia konsumenta zwrotu kwoty w przypadku nie wykorzystania z jego woli świadczenia objętego klauzulą. Zapis ten narusza rażąco interes konsumenta, gdyż w przypadku, gdy niewykorzystane przez klienta świadczenie zostanie sprzedane przez organizatora innemu klientowi to nie powstanie strata biura podróży. Zapis ten ponadto nie różnicuje przyczyn leżących po stronie klienta, które spowodowały nie wykorzystanie przez niego świadczenia objętego umową.

We wzorcu umownym, którym posługuje się JUVENTUR Wałbrzych znajduje się zapis o treści: *„Niewykorzystanie któregokolwiek ze świadczeń w określonym terminie nie upoważnia Państwa do otrzymania zwrotu części opłaty wniesionej w biurze. Dotyczy to także przypadków, gdy władze graniczne poszczególnych krajów nie wydadzą zezwolenia na wjazd do ich kraju z powodów sobie wiadomych.”* Zapis ten w sposób tożsamy jak postanowienie wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 358 ogranicza odpowiedzialność organizatora turystyki, pozwalając mu osiągnąć w sposób niezgodny z prawem bo naruszając interes ekonomiczny konsumenta dodatkowy dochód. Postanowienia umowne które wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczzonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania uważane jest w razie wątpliwości za niedozwolone postanowienie umowne (art. 385 (3) pkt 12 kc). Skutek wynikający z zapisu pkt 2 Warunków uczestnictwa, nie jest modyfikowany postanowieniem pkt 4 – jak to wskazuje strona. Pkt 4 Warunków uczestnictwa dotyczy bowiem tylko przypadku rezygnacji z całej imprezy. Interpretacja tego postanowienia nie daje podstaw do twierdzenia, aby wyrażona w nim zasada udowodnienia poniesionych przez organizatora kosztów znajdowała zastosowanie także w przypadku rezygnacji konsumenta z części usług.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Prezesa Urzędy, mimo różnic w sformułowaniu treści postanowienia zawartego we wzorcu umownym którym posługuje się JUVENTUR Wałbrzych stwierdzić należy jego tożsamość ze wskazaną klauzulą niedozwoloną, wpisaną do rejestru postanowień pod pozycją 358.

W wyroku z dnia 14.12.2006 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone, postanowienie umowne o treści: *„Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany programu i świadczeń imprezy, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami niezależnymi od niego, a zawarte w umowie świadczenia mogą być zastąpione jedynie świadczeniami o tym samym lub wyższym standardzie i w tej samej ilości, jednocześnie w w/w przypadku Klientowi nie przysługuje prawo do jakichkolwiek roszczeń finansowych.”*, wpisane następnie do rejestru klauzul pod pozycją 1052, (sygn. akt XVII Amc 152/05). W uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia SOKIK stwierdził, iż postanowienie takie wyczerpuje przepis art. 385 (3) pkt 10 i 19 kc, uprawnia on jedynie kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie, a więc niezgodnie z art. 385 (1) § 1 kc. Klauzula ta jest jednocześnie niezgodna z art. 11 a ust. 1, a także art. 16 a ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych. Zgodnie z brzmieniem art. 11 a ust. 1 organizator odpowiada za niewykonanie lub nieprawidłowe wykonanie umowy o świadczenie usług turystycznych, chyba że jest to spowodowane działaniem lub zaniechaniem klienta albo działaniem lub zaniechaniem osoby trzeciej, nieuczestniczącej w wykonywaniu usług jeżeli działań tych lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć albo jeśli wynika to z działania siły wyższej. Z art. 16 a ust. 4 pkt 1 i 2 powołanej ustawy wynika, że w przypadku gdy organizator nie wykonuje przewidzianych w umowie usług i nie jest możliwe wykonanie świadczenia zastępczego uczestnik może żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania umowy, chyba że zachodzą okoliczności wymienione w art. 16 a ust. 4 pkt 1 i 2 ww. ustawy. Przez przyczyny niezależne od uczestnika

imprezy można rozumieć takie okoliczności, które obciążają organizatora, które zależą od podmiotów uczestniczących w wykonaniu usługi. Stosownie do treści art. 16 a ust. 2 klient z uzasadnionych powodów może nie wyrazić zgody na świadczenie zastępcze i od umowy odstąpić i przysługuje mu prawo do odszkodowania. W tej sytuacji postanowienie to narusza art. 385 (3) pkt 2 kc i 385 (1) § 1 kc, bowiem niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Sąd wskazał, iż przedsiębiorca zamieszczając takie postanowienie liczył na niską świadomość prawną konsumentów, którzy nie zorientują się że naruszają one ich prawa i nie będą dochodzić z tego tytułu żadnych roszczeń. Zamieszczenie takiego postanowienia świadczy o dążeniu przedsiębiorcy do wprowadzenia konsumentów w błąd przez wyrobienie w nich mylnego przekonania, iż w przypadku zaistnienia określonych nimi okoliczności odpowiedzialność organizatora imprezy turystycznej jest wyłączona, a konsumenci nie mogą zrealizować swoich uprawnień wynikających z innych zapisów stosowanego przez przedsiębiorcę wzorca lub ogólnie obowiązujących przepisów ustawy o usługach turystycznych i kodeksu cywilnego. Takie postępowanie traktować należy jako szczególnie rażące naruszenie interesów konsumentów, kształtujące ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

We wzorcu umownym, którym posługiwał się JUVENTUR Wałbrzych znalazło się postanowienie o treści: *„Biuro rezerwuje sobie możliwość i prawo do zmiany programu i zakwaterowania w innych hotelach, pensjonatach względnie ośrodkach wczasowych o równorzędnym lub wyższym standardzie.”* W aspekcie wyżej przedstawionych uwag, Prezes Urzędu pragnie zwrócić uwagę, że nie jest uprawnieniem ale obowiązkiem organizatora imprezy dostarczenie konsumentowi w przypadku zmiany oferty, produktu o takim samym lub wyższym standardzie. Oznacza, to iż konsument ma w stosunku do organizatora imprezy roszczenie o podobne zachowanie, takiego postępowania może od organizatora imprezy skutecznie się domagać, a nawet żądać jego realizacji w drodze przymusowej. Juventur Wałbrzych tymczasem usiłuje przekształcić przysługujące konsumentowi ustawowo uprawnienie, w swoje prawo do określonego zachowania. Postanowienie takie, ponieważ modyfikuje zasady odpowiedzialności ustawowej na niekorzyść konsumenta, prowadzi do ograniczenia odpowiedzialności kontraktowej organizatora turystyki, co jest uznawane za działanie niedozwolone (art. 385 (3) pkt 2 kc). W przypadku zmiany programu imprezy, konsumentowi przysługują wg ustawy o usługach turystycznych dwa roszczenia: o świadczenie zastępcze o tej samej lub wyższej wartości lub o naprawienie szkody. Formułując zatem przedmiotowe postanowienie Juventur Wałbrzych wprowadza zatem konsumentów w błąd co do charakteru tego roszczenia oraz podstaw jego żądania, jak również wywołuje mylne przeświadczenie, iż konsumentom przysługuje tylko jedno ze świadczeń tj. prawo do usługi o równorzędnym lub wyższym standardzie. Z powyższych względów nie można też uznać, iż treść zapisu ma charakter jedynie informacyjny.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Prezesa Urzędu, mimo różnic w sformułowaniu treści postanowienia zawartego we wzorcu umownym którym posługuje się „Juventur Wałbrzych” stwierdzić należy jego tożsamość ze wskazaną klauzulą niedozwoloną, wpisaną do rejestru postanowień pod pozycją 1052.

W wyroku z dnia 10.11.2005 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne, wedle treści którego: *„Za bagaż, który uczestnik przewozi ze sobą odpowiada przewoźnik. Biuro ponosi odpowiedzialność do wysokości 500 zł tylko wówczas, gdy szkoda wynikła z rażącego niedbalstwa biura. Biuro nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne uszkodzenie, zniszczenie, zguby, kradzieże, które mogą się zdarzyć w hotelu lub apartamentach.”* (sygn. akt XVII Amc 87/04), wpisane następnie do rejestru pod pozycję 607. Ponadto w wyroku z dnia

02.02.2005 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone, postanowienie umowne wpisane do rejestru postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 417, o treści: „Organizator nie ponosi odpowiedzialności za zagubiony, skradziony lub zniszczony w czasie imprezy bagaż Uczestnika” (sygn. akt XVII Amc 104/04). Organizator imprezy turystycznej ponosi odpowiedzialność za wszystkie swoje działania i zaniechania przedsięwzięte w związku z organizowaną imprezą turystyczną. Zakres odpowiedzialności organizatora turystyki oraz sytuacje w których może się on ekskulpować określone zostały w art. 11 a ustawy o usługach turystycznych. Odpowiedzialnością organizatora imprezy objęty jest niewątpliwie także bagaż uczestnika. Odpowiedzialność ta dotyczy zarówno sytuacji gdy bagaż powierzony został organizatorowi, tj. gdy organizator w taki sposób zadysponował bagażem, iż uczestnik nie może sprawować nad nim kontroli, tj. od momentu przekazania bagażu przez uczestnika imprezy organizatorowi przy wsiadaniu do środka transportu, poprzez ewentualne przeładunki czy rozładunek bagaży, aż po jego oddanie właścicielowi, jak i tzw. bagażu podręcznego. Przewóz bagażu, jest zazwyczaj jednym z elementów wykonania umowy o usługę turystyczną stąd brak jest możliwości wyłączenia w tym zakresie odpowiedzialności organizatora imprezy; organizator imprezy nie można pozbawić konsumenta ochrony związanej z zagubieniem, skradzeniem, zniszczeniem itp. bagażu, przerzucając na niego samego odpowiedzialność za ten bagaż. Art. 385 (3) pkt 2 kc zakazuje wyłączenia lub istotnego ograniczenia odpowiedzialności względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

JUVENTUR Wałbrzych w stosowanym wzorcu umownym posłużył się postanowieniem o treści „Za bagaż, który uczestnik przewozi, biuro ponosi odpowiedzialność do wysokości 500,-zł tylko wówczas, gdy szkoda wynikła z rażącego niedbalstwa Biura. Biuro nie odpowiada za bagaż skradziony, zgubiony lub zniszczony z braku staranności uczestnika.” Odnosząc powyższe postanowienie do treści klauzul wpisanych do rejestru zwrócić należy uwagę, iż pojęciem bagażu objęte są wszystkie przewożone przez podróżnego rzeczy. Są to zatem przedmioty stanowiące tzw. bagaż podręczny, który zwyczajowo podróżny przewozi bezpośrednio przy sobie, jak i przedmioty które oddawane są organizatorowi do przewiezienia na miejsce podróży. Jeden jak i drugi „bagaż” zawiera rzeczy osobiste, czyli takie, które co do zasady przeznaczone są do wyłącznego korzystania z nich przez konkretną osobę. Umowa o imprezę turystyczną jest umową nazwaną, szczegółowo uregulowaną w ustawie o świadczenie usług turystycznych. Przepisy ustawy wskazują co i w jaki sposób umowa taka winna określać, oraz w jaki sposób umowa ta powinna zostać wykonana. Regulacja zawarta w ustawie, nie jest jednak regulacją pełną, kompletną skutkiem czego w oparciu o przepis art. 11 ustawy o usługach turystycznych w zakresie nieuregulowanym ustawą do umów z klientami zawieranych przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego oraz inne przepisy dotyczące ochrony konsumenta. Umowa o imprezę turystyczną zawiera w sobie cechy innych umów, w tym umowy przewozu. Przewóz bagażu i zasady odpowiedzialności za nienależyte wykonanie tej czynności uregulowane są w kodeksie cywilnym (art. 778 § 1 i 2 kc) oraz prawie przewozowym (Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 z późn. zm.). Zgodnie z art. 63 prawa przewozowego – które znajdzie zastosowanie z uwagi na brzmienie art. 11 ustawy o usługach turystycznych w zw. z art. 778 § 2 kc - *Za rzeczy, które podróżny przewozi ze sobą pod własnym nadzorem, przewoźnik ponosi odpowiedzialność, jeżeli szkoda powstała z jego winy.* Przepis § 2 tego przepisu, stanowi z kolei, iż *przewoźnik odpowiada za przewożone przez podróżnego rzeczy jak za przesyłkę, jeżeli podróżny umieści je, bez możliwości sprawowania nad nimi stałego nadzoru, w miejscu wskazanym przez przewoźnika lub na ten cel przeznaczonym.* Przepis art. 778 § 1 kc modyfikuje odpowiedzialność za przewóz bagażu „podręcznego” obciążając tą odpowiedzialnością przewoźnika *gdy szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa*

przewoźnika, pamiętać jednak należy, że jeśli przewóz realizowany jest w wykonaniu umowy o imprezę turystyczną, to odpowiedzialność ta podlegała dalszej modyfikacji z uwagi na brzmienie art. 11 a ustawy o usługach turystycznych, który pozwala organizatorowi na ekskulpację jeśli niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest spowodowane wyłącznie: 1) działaniem lub zaniechaniem klienta; 2) działaniem lub zaniechaniem osób trzecich, nieuczestniczących w wykonywaniu usług przewidzianych w umowie, jeżeli tych działań lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć, albo 3) siłą wyższą. Organizator turystyki nie może zatem całkowicie wyłączyć czy ograniczyć swojej odpowiedzialności za bagaż uczestnika imprezy. Powyższe uwagi dotyczą także sytuacji, kiedy kradzież, zgubienie lub zniszczenie bagażu nastąpiło z przyczyn leżących po stronie organizatora imprezy, niezależnie od sposobu zachowania konsumenta, w szczególności dochowania przez niego staranności lub nie, jeśli bagaż powierzony został organizatorowi imprezy.

Obowiązująca regulacja prawna nie pozwala organizatorowi imprezy na ograniczenie swojej odpowiedzialności z jakiegokolwiek tytułu poniżej dwukrotności ceny imprezy (art. 11 b ust. 3 ustawy o usługach turystycznych). Z tego też względu wszelkie działania w tym przedmiocie zmierzające do ograniczenia odpowiedzialności poniżej ustawowego progu są nieuprawnione i poczytywane być powinny jako dążenia przedsiębiorcy do istotnego ograniczenia odpowiedzialności, co uznane jest za działanie niedozwolone (art. 385 (3) pkt 2 kc).

Z uwagi na powyższe, w ocenie Prezesa Urzędu, mimo różnic w sformułowaniu treści postanowienia zawartego we wzorcu umownym którym posługuje się „Juventur Wałbrzych” stwierdzić należy jego tożsamość ze wskazaną klauzulą niedozwoloną, wpisaną do rejestru postanowień pod pozycją 607.

Zgodnie z powyższym wykazano, iż kwestionowane zapisy umów mieszczą się w klauzulach uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone:

- treść Pkt 1 in fine Warunków uczestnictwa ... - w klauzuli z poz. 440;
- treść Pkt 2 Warunków uczestnictwa ... - w klauzuli z poz. 358;
- treść Pkt 3 in fine Warunków uczestnictwa ... - w klauzuli z poz. 1052;
- treść Pkt 7 in fine Warunków uczestnictwa ... - w klauzuli z poz. 607.

Prezes Urzędu wskazać pragnie, iż wyrokach z dnia 6.06.2008 r. (sygn. akt XVII Ama 139/07) oraz z dnia 07.08.2008 r. (sygn. akt XVII Ama 19/08) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów potwierdził, iż za niedozwoloną klauzulę umowną może być uznana nie tylko klauzula identyczna z klauzulą wpisaną do rejestru klauzul niedozwolonych, ale także klauzula o treści zbliżonej, której stosowanie wywiera taki sam skutek, jak stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru. W pierwszym z powołanych wyroków Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, iż „... klauzule wpisane do Rejestru pod pozycjami 1 i 927 nie zawierają identycznych sformułowań – z postanowień stosowanych przez przedsiębiorcę wynikało, iż pobiera on opłatę 5 % w przypadku odstąpienia od umowy przez Nabywcę z przyczyn za które przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności - co jednak nie oznacza że nie mogą mieć zastosowania w rozpatrywanej sprawie. Przeciwnie z wpisu poz. 1 Rejestru wynika, że niedopuszczalne jest naliczanie kary umownej w wysokości 5 % bez względu na to jaka jest przyczyna odstąpienia od umowy (zakres szerszy niż § 10 pkt 3 a), a z wpisu pos. 927 Rejestru wynika, że niedopuszczalne jest naliczanie kary umownej w wysokości 5 %, w przypadku gdy rozwiązanie umowy następuje z przyczyn leżących po stronie konsumenta (zakres częściowo zawierający się w zapisie § 10 pkt 3a).

3. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

W myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...) stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest praktyką naruszającą

zbiorowe interesy konsumentów. Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa o ochronie (...) nie podaje jego definicji, wskazuje w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W niniejszej sprawie bez wątplenia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów - wszystkich konsumentów będących klientami JUVENTUR Wałbrzych w związku z prowadzoną przez przedsiębiorcę działalnością, jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nią w przyszłości umowę o uczestnictwo w imprezie turystycznej. Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym postępowanie JUVENTUR Wałbrzych nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Reasumując, skoro wykazano powyżej, iż kwestionowane zapisy *Warunków uczestnictwa* są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, to posługiwanie się nimi w obrocie konsumenckim uznać należy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazać zaniechanie jej stosowania.

Zgodnie z art. 26 ustawy o ochronie (...), *Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24.* W toku nn. sprawy potwierdzone zostały stawiane przedsiębiorcy zarzuty posługiwania się w stosowanym wzorcu umownym klauzulami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych. Przedsiębiorca w trakcie nn. postępowania nie zgodził się z zarzutami stawianymi przez Prezesa Urzędu i nie zmienił stosowanego wzorca umownego.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w pkt I sentencji.

Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie (...) *Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24.*

Z treści ww. przepisu wynika, iż kara ma charakter fakultatywny, a w związku z tym Prezes Urzędu w ramach uznania administracyjnego decyduje czy zasadne jest w danej sprawie nałożenie kary i w jakiej wysokości. Ustawa nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary. W art. 111 ustawy o ochronie (...) wskazuje się jedynie, iż ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Na ustalenie wysokości kary w sprawie nn. wpłynęła ocena całokształtu okoliczności sprawy dokonana w świetle art. 111 ustawy o ochronie (...).

Za okoliczności obciążające przedsiębiorcę uznano w nn. sprawie ilość klauzul niedozwolonych występujących w wzorcu umownym, którym przedsiębiorca się posługiwał oraz fakt, iż część z nich zmierzała do ograniczenia odpowiedzialności organizatora turystyki z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, co jest szczególnie nagannym zachowaniem przedsiębiorców i winno

być piętnowane. Prezes Urzędu miał także na uwadze, iż rejestr klauzul niedozwolonych jest rejestrem jawnym, przedsiębiorcy zaś powinni prowadzić działalność gospodarczą na podstawie i w granicach obowiązującego prawa, przestrzegając zasad uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów, w tym nie posługiwać się postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone. W zakresie wymierzonej kary Prezes Urzędu wziął również pod uwagę uporczywość z którą działa przedsiębiorca. Mimo bowiem wszczęcia postępowania o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, w którym potwierdzono, iż stosowane przez Juventur Wałbrzych zapisy są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych, przedsiębiorca ten nie zmienił swojego postępowania. Wymierzając przedsiębiorcy karę Prezes Urzędu wziął pod uwagę, iż przedsiębiorca prowadzi działalność w gospodarce w znacznym rozmiarze – na co wskazuje kapitał zakładowy Spółki i osiągnięty przez nią w 2007 r. przychód. Kapitał zakładowy spółki wynosi 500.000 zł, zaś przychód osiągnięty z działalności gospodarczej za 2007 r. wyniósł 6.514.303,77 zł. Powyższe oznacza zatem, iż przedsiębiorca zawiera umowy ze znaczną ilością konsumentów, tym samym zatem jego bezprawne działania dotkają dużej grupy osób.

Za okoliczność łagodząca w sprawie uznać można jedynie fakt, iż do tej pory Prezes Urzędu nie wydał przeciwko Juventur Wałbrzych żadnej decyzji w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności, jak również fakt, iż kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i odczuwalna dla przedsiębiorcy, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Juventur Wałbrzych karę w wysokości 52.115 zł (po zaokrągleniu do pełnych złotych), co odpowiada ok. 8 % kary maksymalnej. W opinii Prezesa Urzędu powyższa kara spełnia zarówno funkcję prewencyjną, jak i represyjną. Wymierzona bowiem została w odczuwalnej dla przedsiębiorcy wysokości, co tym samym winno skłonić go do zaniechania podobnych zachowań w przyszłości.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w pkt II sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie (...) karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Warszawa: **NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.**

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje:

Biuro Turystyczno Usługowe „Juventur Wałbrzych” Sp. z o.o. Ul. Słowackiego 3, 58 – 300 Wałbrzych